

Nilgün Arisan Eralp¹

AB Çalışmaları Merkezi Direktörü

JEOPOLİTİK AVRUPA BİRLİĞİ Mİ DEMİŞTİNİZ?

Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula Von der Leyen ilk göreve geldiğinde, 2019 yılında Avrupa Birliği'nin (AB) ve de Avrupa Komisyonu'nun jeopolitik bir aktör niteliği kazanmasının, amaçlarından biri olduğunu ifade etmişti.

Von der Leyen, en son 13 Eylül 2023 tarihinde yaptığı "Birliğin Durumu" (State of the Union) konuşmasında ise artık AB'nin bir jeopolitik aktör olarak olgunlaştığını belirtmişti. Avrupa Komisyonu Başkanının neye dayanarak böyle bir saptamada bulunduğunu söylemek çok mümkün değil.

Konuya ciddi yaklaşanlar, AB'nin bir jeopolitik aktör olamamasının arkasındaki başlıca nedenleri şu şekilde sıralıyorlar:

- Ortak bir savunma stratejisi ve savunma altyapısının (sınai ve teknolojik) bulunmaması,
- Tutarlı ve bütüncül bir dış politikasının bulunmaması,
- AB kurumları, AB kurumları ve üye ülkeler ve üye ülkelerin kendi aralarında bir görüş birliğinin bulunmaması.

7 Eylül'de Hamas'ın özellikle sivilleri de hedef alan saldırısı karşısında verilen tepki, AB'nin bir jeopolitik aktör olmaktan çok uzak olduğunu bir kez daha göstermiş ve Von der Leyen'in "AB'nin jeopolitik olarak olgunlaştığı" açıklamasının çok talihsiz bir beyan olduğunu ortaya koymuştur.

Saldırıdan hemen sonra Avrupa Komisyonu'nun Komşuluk ve Genişlemeden sorumlu üyesi Oliver Varhelyi, sosyal medyada Filistin'e yapılan 691 milyon Avroluk kalkınma yardımını keseceklerini açıkladı. Daha sonra bu açıklama Komisyon sözcüsü tarafından yalanlandı.

¹<https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1155/Nilgun+Arisan+Eralp>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

Hamas'ın saldırısından iki gün sonra Avusturya ve Almanya da Filistin'e kalkınma yardımını keseceklerini açıkladı. İspanya, İrlanda, Lüksemburg ve Portekiz ise kapalı kapılar ardında buna şiddetle karşı çıktılar.

Saldırı sonrasında İsrail'e giden Komisyon Başkanı Von der Leyen, İsrail'in kendini savunma hakkını desteklerken bu hakkın uluslararası hukuk çerçevesinde kullanılması gerektiği üzerinde durmadı. Bu nedenle de İsrail'in bu saldırıdan Gazze'de yaşayan tüm Filistinlileri sorumlu tutması ve Gazze'nin su ve elektriğini kesme ve gıda ve ilaç teminine son verme kararını hiç eleştirmede.

Komisyon Başkanı, Komisyon'un Komşuluk ve Genişlemeden Sorumlu Üyesi ve bazı üye ülkelerin ilk açıklamaları, AB'de Hamas ve Filistinliler arasındaki ayrım konusunda bir fikir birliğinin olmayışının açık bir göstergesiydi.

Daha sonra Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres'in temaslarının da etkisiyle AB Başkanı Charles Michel ve AB Dışişleri Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, İsrail'e yapılan saldırıyı kınarken onu uluslararası hukuka uymaya davet ettiler ve Gazze'de gittikçe kötüleşen insani duruma dikkat çektiler.

AB Konseyi de nihayet 15 Ekim'de bütün bu çelişkili açıklamalardan sonra ortak bir açıklama yaptı. Bu açıklamada, Hamas'ın terör saldırısını kınayıp, rehinelere bir an önce serbest bırakılmasını isterken aynı zamanda İsrail'i de savunma hakkını kullanırken insani ve uluslararası hukuka uymaya davet etti. Ayrıca bölgeye sürdürülebilir bir barışın ancak iki devletli çözümle gelebileceğini de ifade etti.

Ancak bu ortak bildirin yayımlanmasından sonra Avrupa Komisyonu Başkanı Von der Leyen, nihayet Gazze'deki Filistinlilerin de Hamas'ın saldırısının kurbanı olduklarını ve birçok Filistinlinin Hamas'ın saldırısı ile hiç ilgisinin bulunmadığını idrak edebildi.

Liderlerin ayrıca 17 Ekim'de bir de video-konferans aracılığı ile acil bir zirve yapacakları söyleniyor.

Bütün bunların sonucunda AB'nin böyle önemli bir sorun karşısında jeopolitik bir güç olarak bir tepki vermenin çok uzağında kaldığı, AB'den çıkan seslerin ancak bir "kakafoni" olarak nitelenebileceğini söylemek hiç de yanlış olmaz. AB şu anda bir bölgesel güç olarak, bir yumuşak güç olarak güvenilirliğini hayli yitirmiş durumda. Uzmanlar haklı olarak AB'den artık jeopolitik değil, "jeo-yaralı" bir birlik olarak bahsedebileceğini belirtiyorlar.